EGYESÜLETI

ÉRTESITŐ

Kiadja: A Magyar Csendőrök Családi Közössége – Cleveland, Ohio, USA.
1963. December — *Chartered July 14, 1958. B. 56-940.* — 9. Szám

• HIVEN • BECSÜLETTEL • VITÉZÜL •

EGYESÜLETI ÉRTESITŐ

Kiadja: a Magyar Csendőrök Családi Közössége

Szerkeszti: a Sajtó és Szerkesztő Bizottság

GONDOLATOK AZ EMIGRÁCIÓBAN

1849. október 6.
1944. október 15.
1956. október 23.

Három dátum, mely mindörökké a dicsőséges magyar multhoz tartozik.

1849. október 6.

A nemzetért és hazáért aggodó, megkinzott mai magyar lélek hitet, reményt és erőt merit az aradi Tizenhárom vértanuságából.

A bolsevizmus rabláncában sinylődő magyarság történelmének legsulyosabb korszakában érzi és tudja, hogy csak egy mentheti meg életét és biztosithatja jövőjét: a nemzet nagyjainak, hőseinek és vértanuinak példátmutató magasztos szelleme.

Egy nemzet állt akkor az aradi vesztőhely körül, de az igaz ügyért vértanuságot szenvedettek szelleme erőt adott, utat mutatott és diadalmaskodott, s 18 év mulva a nemzet megszabadult bilincseitől.

S ahogy a Tizenhárom akkor erőt adott, s utat mutatott, ugy vezet ki minket a csüggedés sötétjéből most is, mikor legnagyobb a veszély.

1944. október 15.

A harc folytatásának kimondása magyar esemény volt.

Magyar esemény, mely nem egy csoport, vagy párt kizárólagos érdekeit és célkitüzéseit szolgálta, hanem az egész magyar nemzet lelkéből robbant ki és annak akaratát képviselte.

Egy olyan nemzet határozott igy, mely 1000 éves történelme során — ha szine-javának, sőt sokszor lakóssága nagy részének feláldozásával is — mindig szembeszállt az országra rátörő bármily ellenséggel, s amely katonaerényeiről volt hires szerte a világon.

A történelméhez, erkölcseihez és katonamultjához ragaszkodó, a bátorság, hüség és szótartás törvényeit szivében hordozó egyetemes magyar nemzet támadt fel ezen a napon az ingadozás, gyengeség és megalkuvás politikája ellen. S hogy a nemzet akarata mily lélekből fakadó és eltökélt volt, azt később Budapest 52 napig tartó védelme és Dunántul még hónapokig tartó szivós ellenállása mutatta.

Ahogy 1849. október 6-án az egész nemzet ott állt az aradi vesztőhelyek körül, ugy 1944. október 15-én az egyetemes, örök nagy nemzeti gondolat szegült ellene a pánszláv bolsevizmusnak. Mely összesen több mint 7 hónapig tartó bátor ellenállás nemcsak a magyar katona ősi hirnevét öregbitette, hanem — örök történelmi hivatásához képest — Nyugat Európát is megmentette attól, hogy Ázsia határai ne a Rajnánál, vagy éppen a La Manche csatornánál kezdődjenek.

1956. október 23.

Ezen a napon fellángoló szabadságharc 1944. október 15-ének természeten és egyenes folytatása volt.

Korra, nemre és foglalkozásra való tekintet nélkül egy ugyanazoktól az eszméktől áthatott, szabadságszerető és a nyugati kereszténységet védő bátor, hős nemzet rázta le magáról a rabság bilincseit és adott örök példát az elpuhultságban és megalkuvásban mindjobban beleveszö Nyugatnak a bátorságról, hősiességről és a szabadságért meghalni tudásról.

A hálátlan Nyugat tétlenül nézte ezt a legszebb eszmékért folyó önfeláldozó harcot, elfeledkezve arról, hogy a szabadság eszméje oszthatatlan, amit nem lehet csak egyes nemzetek számára kisajátitani. Saját sirját ássa meg tehát az, ki az azért küzdök támogatását megtagadja.

Nemzetünk hősi harca azért nem volt hiábavaló. Mert ha eljön a felszabadulás napja, jövőjének kialakulásában döntően fog ez javára latba esni.

*

Mindhárom dátum világosan mutatja az utat, amit követrünk kell.

A vértanuk tiszteletével párosult nyilt és bátor kiállással kell hitet tennünk nemzeti nagyjaink, a leghüségesebb magyarok mellett.

Vésse szivébe minden emigráns magyar — de főként mi magyar csendőrök — a négy "M" betüvel kezdődő szót: Maradj Mindig Mindenütt Magyar!

Cselekedj, élj eszerint Bajtársam, s igy neveld, oktasd és tartsd meg meg nem alkuvó magyarnak gyermekeidet is, s akkor fajunk és nemzetünk fennmaradását még egy további ezredévre biztositod.

v. H. I.

EGYESÜLETI HIREINK.

Buffalóban élő bajtársaink Szent István napi szokásos piknikszerü összejövetelüket aug. 24-én ismét Forgó Mihály bajtársunk vendégszerető házában és kertjében tartották meg, melyen az ott és a környéken élő bajtársak családjaikkal együtt jóformán kivétel nélkül vettek részt. A kora délután kezdődött szép kerti ünnepség összefort, meleg hangulatban folyt le, erősitve a nélkülözhetetlen összetartást és kifejezésre juttatva annak szükségét. Bucsuzkodásra csak éjfél tájban került a sor.

———

A nyári "holtszezon" még tartott, mikor örvendetes hir kelt szárnyra csendőr körökben. Európából kedves vendéget jelzett a levél, akit nemsokára üdvözölhettünk is Cs. E. bajtársunk személyében.

19 éve láttuk utoljára, mikor minket Nyugatra vetett a sors, ő pedig a kapott parancshoz hiven Budapesten maradt, hogy utána 17 éven keresztül a szenvedések sorát élje át, mert hü magyar, a hivatásának élő csendőr

volt, aki végül csak a csodával határos módon szabadulva a vörös pokolból, érkezett a sorozatos megpróbáltatások után szabad földre.

A körülzárt Fővárosban előbb a "vörös brigád"-ot számolja fel csendőreivel, majd a szükebb ellenséges gyürüben a budai harcokban vesz részt, közben rendszeresen küldi rádió-hiradásait az ország nyugati szélére települt cső. fel-ségnek, jelentve, hogy ők a végsőkig kitartanak, s arra kér és buzdit minden magyart is.

Kiválóan vitéz magatartásáért v. Hindy vezds.-Budapest hős védője a M.É. tisztikeresztjére terjeszti fel. Majd mikor az 52 napos védőharc folytatása hiábavalónak látszik, a Várba szorult cső-k, egyetemi zlj., rő-k, németek, febr. 12-én parancsot kapnak a másnapi kitörésre néhány "Tigris" páncélos kiséretében Budakeszi felé. A vállalkozás — mint ismeretes — nem volt eredményes, s a résztvevők közül csak alig félszáznak sikerült saját dunántuli csapategységekig eljutni. Elesett Nagy Zsombor cső. szds., ott jutott fogságba kemény harcok után mostani vendégünk Cs. szds. és Balassa fhdgy. is, akit később Budapesten rövid tárgyalás után a vörös hóhér akasztott fel. Cs. bajtársunk előbb Bajára került mint hadifogoly, ahonnan szökést kisérelt meg, de comblövést kapott. Igy előbb rabkórházba, onnan Oroszországba szállitják. Itt mint háborus bünöst kezeli a NKWD, amit csak edzett testtel és hallatlan lelki erővel képes tulélni. Onnan kikéri a magyar "kormány" és Tító is. Helyzete igy kilátástalan, de mert előbb érkezik a szerb komitácsi kérése, 1947-ben megkötözve, rep. gépen Belgrádba szállitják. Ott halálra itélik, majd azt hónapok mulva 15 évi börtönre változtatják át, amit az utolsó napig ki is tölt. Közben — amit méltán nevezhetünk sorsfordulónak — rabságának utolsó éveiben véletlenül a kezéhez jut a "Hadak Utján" egy száma, amiben Abay cső. ezds. bajtársunk nevét és tartózkodási helyét fedezi fel. Ez uton megindul a levelezés, rabkosztját javitó csomag és pénzküldés. De a 15 év után sincs itt a szabadulás, mert haza akarják toloncolni, ahol távollétében szintén halálra itélték. A sorsa tehát a hosszu szenvedések után is megpecsételtnek látszik. De a jó magyarok Istene nem igy rendelkezett. Az átmeneti táborban, ahol az átadás iratait várták, az itt, szabad földön élő bajtársaitól kapott pénzen megvesztegeti az őrt, kocsit fogad, Trieszt közelébe jut, onnan gyalog, sértetlenül eléri a szabad várost, ahol menedékjogot kap. Majd Olaszországban várja be a németek beutazási engedélyét, akik mint egy sokat szenvedett hős bajtársat fogadják, álláshoz juttatják. Takarékosan él, ami lehetővé teszi neki, hogy alig 2 esztendő mulva, első szabadságát arra használhassa fel, hogy ide utazzon és kezet szorithasson itteni barátaival, bajtársaival.

Kanadába érkezése után régi bajtársával meglátogatja az ottani nagyobb csendőrcsoportokat, mint Torontó, Hamilton, Welland, majd átjön az USA-ba, ahol az első látogatása Buffalónak szól. Itt a tiszteletére K. S. bajtársunk lakásán rendezett meghitt, igen szép ünnepélyen vesz részt szept.

8-án amelyiken ottani csoportunk legidősebbje, v. Haraszthy I. alez. bajtársunk az alábbi, minden jelenlevőt meghato, szivből jövő beszéddel köszöntötte a már elveszettnek hitt hős bajtársunkat:

"Egészen szokatlan, valóban ritka és rendkivüli dolog, hogy a Mindenható különös kegyelme folytán a pánszláv vörös pokolból megmenekült egy fiatalabb Bajtársunk, akit a vörös gonosztevők először halálra itéltek, majd átváltoztatták azt 15 évi fegyházra, amit le is töltött.

A szabadulás után — nehogy a jugoszláv hóhérok átadják a magyarországi gonosztevőknek, ahol szintén halál várt rá — sikerült megszöknie és Trieszten át Nyugat-Németországba jutnia, hol a német kormány megbecsüléssel fogadta, exisztenciához és emberi élethez juttatta.

Kedves Bajtársunk, Neked — amint tehetted — első dolgod volt, hogy áthajózz az Óceánon, hogy a kegyetlen magyar sors által Amerika földjére üzött bajtársaidat is meglátogasd, s velük együtt örülj a valóban csodával határos boldog viszontlátásnak.

Mi, akik a mai napon a Te tiszteletedre itt összejöttünk, igaz bajtársi szeretettel, szivből üdvözlünk, magunkhoz ölelünk, s kérjük a Mindenható Istent, hogy Veled együtt mégegyszer fegyverrel a kezünkben harcolhassunk a világot elnyeléssel fenyegető vörös emberáradat ellen.

Kedves Bajtársunk! Te valóban megmutattad, hogy nagyszerü, igaz magyar vagy, aki egy erkölcsileg lezüllött korban is természetesnek tartottad a hüség, a kötelesség és a becsület ezer esztendős magyar erényeit követni.

A mi szeretett magyar hazánk mai állapotában nekünk most sem anyagi javakat, sem polgári jogokat biztositani nem tud, erkölcsi értékekből viszont annál többet adott nekünk. Mert mi örökösei, tulajdonosai és letétemenyesei vagyunk azoknak a felbecsülhetetlen szellemi és erkölcsi kincseknek amiket a magyar nemzet ezer éves európai történelme során felhalmozott.

És éppen ez az örökölt hagyomány, ez a szellemi és erkölcsi kincs az, mi a legértékesebb számunkra, mert ez kitölti szivünket, lelkünket és teszi türhetővé sivár emigrációs életünket. Aki mindezt átérzi és szivében-lelkében hüségesen őrzi, s aki ezzel a hittel szolgálja hazáját, az az igaz magyar és az az igaz hazafi.

S Te kedves Bajtársunk, valóban ezek közé az igaz magyarok és igaz hazafiak közé tartozol.

A Mindenható különös kegyelme vezérelt közénk, az Ő áldása és a rab magyar haza hálája és szeretete kisérjen további életutadon.

Isten hozott!"

Vendégünk hálás köszönetet mondott a nem várt meleg fogadtatásért, majd Kövendy K. szds. bajtárs ismertette az ünnepelt hősköltemény számba menő csendőri életét, szenvedéseit és szabadulását.

Valóban, egy talpig férfit, igaz magyar csendőrt ismert meg a családtajaikkal csaknem teljes számban megjelenő buffalói bajtársi csoport.

Clevelandban egy verőfényes vasárnap délután, szept. 15.-én gyültek össze a bajtársak családjaikkal, barátaikkal együtt a Pekáry farmon, hogy szeretetükkel körülfogva, egyesületi életünk egyik legemlékezetesebb napjává avassák ezt a vasárnapot, amelyik kitünő Bajtársunk utiprogrammjának is egyik fontos állomása volt.

A mindnagyobb számban érkező kocsikból egymásután szálltak ki a régi ismerősök és eddig ismeretlen bajtársak, családok, volt évfolyamtárs, parancsnok, hogy meleg szeretettel üdvözölhessék messziről jött vendégünket.

A viszontlátás és megismerés öröme rövidesen jó hangulatot és kedvet eredményezett, melynek közepette elnökünk — aki az irattárunkban vastag aktává dagadt levelezést folytatta vendégünk ügyében — a körben elhelyezkedettek előtt meleg szavakkal üdvözölte Bajtársunkat, akinek sorsáért — mint mondta — attól a perctől kezdve aggódtunk, mikor az első hirt kaptuk, hogy él! Igen, de hol? A délvidéki tömeggyilkosok karmai között. Igen, eddig még életben van, de a további sorsa nincs biztositva. Megindult a közvetett levelezés csomag és a lehetőségek szerinti pénzküldés, hogy a szomoru rabsorsának enyhitéséből mi is kivegyük a részünket, mi, akiknek egyik fontos feladata a segélyezés. Mindnyájunk nevében is kifejezte legnagyobb örömünket, hogy a több mint másfél évtizedes raboskodás után is testben és lélekben egyaránt sértetlenül üdvözölhetjük a már elveszettnek hitt Bandi bajtársunkat, akinek hozzá méltó legszebb cselekedete, hogy az első alkalmat megragadva, ilyen hosszu utra szánta rá magát azért, hogy körünkben megjelenhessen, baráti kézszoritásra nyujthassa kezét, hogy néhány meghitt órát tölthessen velünk, amiben olyan hosszu ideig nem volt része.

Kérte, hogy tartson meg minket jó szivvel emlékezetében és legyen rajta, hogy ha a sors még tovább is számüzetésben tart minket, ne utolsó találkozásnak könyvelje el ezt a körünkben töltött napot. Mi mindég szeretettel, barátsággal fogadjuk, mert büszkék vagyunk rá!

Utána Kövendy K. szds. bajtárs lépett elő, hogy a clevelandi ünneplőkkel is ismertesse vendégünk hősi tetteit, szenvedéseit a fogságban, — amit csak egy izig-vérig magyar, s csak mélyen hivő lélek tudhatott átélni — majd kalandos és szerencsés szökését és szabad földre jutását.

Cs. bajtársunk meghatódva köszönte meg a szeretetteljes fogadást és elnökünk üdvözlését, majd lenyügöző előadásban ő maga is elmondta a kálváriáját, melynek legnyomasztóbb hetei azok voltak, mikor szerb fogságban halálra itélve, napról-napra várta a kivégzését. Köszönetet mondott az egyesületünk által küldött pénzbeli segitségért, mely nélkül a szökési terve teljesen kilátástalan lett volna.

Kellemes, emelkedett hangulatban a társaság jó része a hajnali órákig maradt együtt és vendégünk azon igéretével bucsuzott, hogy látogatását, amely számára felejthetetlen marad, 2 év mulva megismétli.

Néhány nap mulva egy nagy körutra indult az Egyesült Államokban, melynek során több, szétszórtan élő bajtársát kereste fel, majd okt. 2-án hajóra szállt, hogy állását Németországban elfoglalhassa.

Isten hozzon vissza közénk keves Bajtársunk! A viszontlátásra!

Gyászhir: Megint temettünk. Testületünk szegényebb lett egy értékes tagjával, a Családi Közösség elvesztett egy jó bajtársat, jó barátot, feleség a férjét, gyermekei a szerető édesapát.

DOMONKOS László szkv. m. kir. csö. őrgy. 59 éves korában dec. 7.-én itthagyott minket. Lakóhelyén Sharonban (Pa.) kisértük utolsó utjára dec. 11-én.

A vámőrtisztképző tanfolyam elvégzése után 1930-ban avatták Egerben hivatásos honvéd hadnaggyá, ahonnan pár évvel később jött át testületünkhöz. Itt utolsó beosztása a kolozsvári IX. csendőrkerület volt, ahol mint a nyom. ao. parancsnoka teljesitett szolgálatot. A kerület elvesztése után előadótiszti minőségben a Honv. Min. 20. osztályában kapott beosztást.

Az emigrációs élet, a több mint 10 éven át végzett nehéz testi munka idő előtt felőrölte szervezetét és beteg szive már nem érhette meg idősebbik fiának a közeljövőre tervezett esküvőjét sem.

Isten Veled kedves Lászlónk! Emlékedet amig élünk a többi elköltözött hősi halott és martir bajtársaival együtt kegyelettel őrizzük. De emlékezni fognak Rátok a rab hazában és a kettős-járom alatt is mindenütt, ahol egykor magyar csendőr jelentette a közbiztonságot és a törvény uralmát.

A CSIKFALVAI GYÓGYSZERÉSZ

Lapunk 1. számában közölt "Igy kezdődött" cimü ismertetésben emlitett zsebnaptáramban 1944. október közepéről az alábbi bejegyzések olvashatók:

14-én: Aranyosmeggyes.

15-én: Reggel csodafegyverek, délben fegyverletétel, este továbbharcolni.

16-án: A csikfalvai *) gyógyszerész.

Mely bejegyzések az alábbi történéseket idézik fel emlékezetemben:

Emlitettem hivatkozott irásomban, hogy a 2. bécsi döntéssel visszacsatolt Székelyföld egy szük nyaku zsákhoz hasonlitott, igy az aug. 23-án éjjel

*) Nem a tényleg szereplő község neve.

történt román kiugrás az annak védelmére rendelt hadosztály erejü Székely határvédelem csapatait — melyek pság-a akkor Csikszeredán állomásozott — katonailag igen sulyos helyzetbe hozta. Mert ha a főtámadások az Erdélyi Keleti Kárpátok szorosai és hágói ellen irányultak is, kisebb támadások azért ugy délről (Uzon, Barót), mint nyugatról (a zsák nyakánál levő Mezőörményes) már az első napokban történtek, s ez utóbbi oldalt a Küküllő folyók, Torda és Arad irányába csak szept. 5-én megindult, de visszavonulásokkal végződő délerdélyi ellentámadások csak ideig-óráig tudták tehermentesiteni. Minden irányban történő szivós védelemmel és délről történő lassu visszavonulással azonban — melynek során Gyergyószentmiklósnál szept. 7-én maga az 1) c. osztály verte ki az oda betört kisebb erőket — mégis sikerült elérni, hogy a Székelyföld teljes feladása csak 5 hét mulva következzék be.

Szept. 29-én az arcvonal — a zsák szájánál — Marosvásárhelytől és Szászrégentől kissé északra és Besztercétől délre állott, melytől keletre Óradnánál ráfutott a még szilárdan álló Észak Keleti Kárpátokra.

Az 1) c. osztály ebben az időben a Beszterce és Dés között levő Sajómagyaroson állomásozott. Az Uz völgyi betörésnél elesett Szelevényi szds. helyett ekkor már Zs. szds. volt a táb. csö. szakasz pk-a. Szállásom az ottani csö. örs. irodájában volt, igy ezen a vonalon is figyelemmel kisérhettem a történteket. Miként az addigiakban, ugy itt is jóformán minden nap volt valami megbizatásom, igy közvetlenül láthattam az odakinti helyzetet.

Bizakodás és hit jellemezte ezeket a napokat, mert az emlitett vonalat — ha sulyos harcok árán is — a továbbiakban már sikerült tartani. Biztunk tehát abban, hogy ha a Székelyföld feladásával is, de az ország többi részét már meg lehet menteni. Napsugaras szép őszi napok jártak, mikor nehéz másra gondolni, mint amit a változatlanul örök őstermészet mutat.

Okt. 9-én kora délelőtt éppen hajamat nyirattam a laktanya udvarán, mikor az utcai kerités előtt az 1) c. osztálynak egy idősebb tisztje haladt el, ki mikor meglátott, izgatottan bekiáltott:

— Hallottad mi történt? Nagyvárad és Debrecen között nagy páncélos csata dul. Ujra zsákban vagyunk tehát . . .

Megkövülve meredtem rá, majd ingerülten ugrottam fel a székről.

— Ime itt a következmény, hogy aug. 24-én nem mentünk le azonnal a Déli Kárpátokhoz. Háboruban néha nem lehet tétovázni, sem parancsokra várni.

A legnagyobb nyugtalansággal és hirek utáni szaladgálással telt el a nap. Este aztán megjött a lesujtó parancs, hogy egész Erdélyt fel kell adni, s visszavonulni Északnyugat felé. Alig aludtunk valamit aznap éjjel.

Másnap reggeli után hidegélelem kiosztás és kocsielosztás. A tehergépkocsival rendelkező táb. csö. szakasz az utvonalbiztositás feladatát kapta, s mivel Zs. szds. az én kocsimra lett beosztva, én is velük mentem.

Mogorván ültünk be a kocsiba, s alig beszéltünk az uton.

Aznap — Désnél északra fordulva — Kackót, majd másnap Nagyilondát értük el, honnan 13-án Nagysomkutra áttelepülve, 14-én délelött — továbbra is a táb. csö. szakasz utbiztositásával — Aranyosmeggyesre indultunk el.

Szolnok-Doboka megye határán levő magaslatom teherkocsik pihentették a felmelegedett motort. Megálltunk itt mi is, s a magaslatról visszanézve, könnyes szemmel mondtunk bucsut Erdély ujra elveszitett drága földjének.

A tulsó oldalon aztán már Szatmár megyében futott a kocsi, hol a mindinkább ismerős tájak 25 év távlatából teljesen hasonló körülmények között átélt, régi emlékeket idéztek fel bennem, melyeket az alábbiak szerint el is meséltem a mellettem ülő Zs. szds-nak:

Az 1. v. háboru végén az erdélyi 21-24 honv. gy. ezr-ekből álló 38. honv ho. csapatai — melyek közé az én ezredes is tartozott — a déltiroli arcvonalról rendezett elvonulással, majd vasuti szállitással csak Kolozsvárig tudtak jutni, mert mikor nov. végére odaértek, akkorra Erdély keleti és déli része már román megszállás alá került, igy az odavaló csapatkötelékek és azok magyar nemzetiségü tagjai már nem tudtak, illetve nem akartak idegen uralom alá hazatérni. Az igy hontalanakká váltak tehát Kolozsváron dec. folyamán un. székely zlj-akat alakitottak, melyeket aztán — bár ezr. kötelékek nélkül — "Székely hadosztály" elnevezés alatt ho-ba vontak össze. A ho. pk-a Kratochwill Károly vk. ezds., vk. főnöke pedig a napbarnitott, csinos arcu, deli termetü, közszeretetben álló Hautsinger Gusztáv vk. szds. lett.

Megfelelő felkészültség hijján Kolozsvárt — éppen karácsony estéjén — sajnos még különösebb ellenállás nélkül kellett feladnunk, pár nappal később azonban Zilah már csak komoly harc árán jutott a románok kezére. Majd a tél folyamán nagyjában Erdély történelmi határain merevült meg az arcvonal, igy Arad, Nagyvárad, Szilágysomlyó, Nagykároly és Szatmár a mi kezünkben volt, az egyik zlj-nal tehát is Szatmáron töltöttem a telet.

Márc. 21-én azonban Kun Béláék kezébe került a hatalom, kik nemzeti törekvései miatt ellenforradalmi alakulatot láttak a Székely ho-ban, igy nem csak megfelelő támogatásban nem részesitették, hanem kifejezetten ellenségnek tekintették. Uralmuk viszont ürügyül szolgált a románoknak arra, hogy eredeti álmuk és vágyuk szerint a Tiszáig nyomulhassanak előre.

Ápr. 15-én, nagypénteken indult meg az általános támadás, melynek során Nagykároly 2 nap mulva kezükre kerülvén, mi kénytelenek voltunk Szatmárról Mátészalkára visszavonulni, majd kemény harc árán bár, de azt is feladni, s észak felé Szabolcs megyébe tovább visszavonulni. Itt azonban már teljesen körülzárt helyzetbe kerültünk, mert délről és keletről a románok támadtak, északon Csapnál a csehek, mögöttünk nyugaton pedig a vörösök álltak. Igy a ho. pk. kénytelen volt a román hdsg. ság-gal tárgyalásokba bocsájtkozni, s elfogadni annak ajánlatát, mely szerint ha a fegyvert letesszük, ugy a Tisza elérését célzó hadmüveletek befejezése után a ho. tagjait Erdély területén szabadon engedik. Mely megegyezés irásban is lerögzitést nyert.

Ápr. 26-án Nyiradonyban tettük le a fegyvert, mely után vasuti szállitással Brassóba vitték a ho-t, hol a legénységet az ottani laktanyákba, minket tiszteket pedig a város közepén levő Fellegvárba zártak be, de később mi is az un. sárga lakt-ba kerültünk. Közben a románok mindenütt elérték a Tisza vonalát, igy Kratochwill ezds. felkereste a román táborpk-ot, kitől a szerződés felmutatása mellett kérte a szabadonbocsájtást.

— Velem kötötték az urak ezt a szerződést? — kérdezte mosolyogva a táborpk. — No ha nem, ugy kérjék ezt attól, kivel kötötték. Velem nem kötöttek az urak semmit. Önök tehát továbbra is hadifoglyok!

Továbbra is ott kellett maradjunk tehát.

A táborpk. azonban nem volt rossz ember ... Igy megengedte, hogy a hig levesből és puliszkából álló koszt helyet saját költségünkön élelmezhessük magunkat, amit az ottani nőegylet vállalt el, melynek egy háborban elesett 24-es honv. szds. fiatal özvegye volt az elnöknője ... S ör kiséretében csoportosan a városba is kiengedett minket, csak éppen előbb meg kellett igérjük, hogy megvesszük neki azt az ezüst cigarettatárcát, vagy arany karkötőt, mit ő, vagy felesége az ékszerész kirakatában látott ... Pénzünk azonban volt bőven, mert a hadikassza — ha fehérhátu bankjegyekkel is — elkerülte a fegyverletételt, igy abból nemcsak élelmezésre tellett, hanem az illetékek kifizetésére is, miket Hautsinger szds. éjszakánként osztott ki a szobákban.

Junius első felében aztán egy entente bizottság jött oda, mely a felmutatott szerződés alapján elrendelte a szabadonbocsájtást, ami Erdély területére és ott egyhelyhez kötöttséggel pár nap mulva meg is történt.

A kiszabadulás napjának éjszakáján, pontban éjfélkor, Hautsinger Gusztáv vk. szds. a brassói Fekete-templom oltárához vezette a nőegylet elnöknőjét, özv. Bodroghy Manóné, szül. Dávid Annát. Sirig tartó boldog házasság lett belőle. (Csak éppen, mikor meséltem, még nem tudtam, hogy mégis milyen tragikus. Mert Hautsinger vk. szds. azonos volt azzal a későbbi vitéz Jány vezds-sel, kinek martirhalálra vezető önkéntes hazatérésében igen nagy szerepe volt annak, hogy felesége Németországban meghalt, s azt Ő nem tudta elviselni.)

Hirtelen fékezés riasztott fel multakat idéző mesélgetésemből. Aranyosmeggyes K-i bejáratánál voltunk, hol a szállászcsinálók az ablakon behajolva jelentették, hogy Zs. szdsz. szállása az É-i kijárat felé levő községházán, az enyém pedig a néhány házzal azon tul levő ref. paplakban van.

Végig mentünk a szép nagy falu hosszu Főutcáján, mely annak közepén derékszögben tört meg É. felé, hol aztán megtaláltuk szállásainkat.

Legényem a kapuban várva vezetett be az előszobából nyiló vendégszobába. Egy kis körülnézés után a Nagytiszteletü háziakhoz mentem be bemutatkozó látogatásra, hol kedves idős házaspár fogadott. Majd a szokott tájékozódás végett a faluba indultam, melynek során — hogy erre Zs. szds-t is magammal hivjam — a mindjárt utbaeső községházába tértem be.

Maga a községháza egy, az uttal párhuzamos, de jóval hátrább fekvő épület volt, melynek mindkét végéhez 1-1 előreugró szárnyépület volt épitve, igy ezek 3 oldalról ölelték át az utca felöl nyilt hatalmas udvart. A jobb oldali szárnyépület istálló és kocsiszin, a baloldali pedig nőtlen jegyzőilak volt, s ez volt Zs. szds. szállása. Mindhárom épület — bár a butorzat otthagyásával — személyileg már teljesen ki volt üritve.

Midőn Zs. szds-sal pár perc mulva az udvarra kiléptünk, ott egy jólöltözött, 40-42 év körüli hölgy állitott meg minket. Karcsu magas alakját sötétszürke kosztüm fedte, szöke hajában itt-ott már ezüst szálakat csillogtatott meg a rásütő őszi napsugár. Balján rövid kis szöttes kabátkában egy 13-14 éves, sudár növésü, aranyszőke haju, angyalian szép leányka állott. Madonna arcán a szelidség örök mosolyával.

— Bocsássanak meg a zavarásért, de egy nagy kérésem volna.

— Parancsoljon Asszonyom — mondottam bemutatkozva.

— Csikfalváról vagyunk menekülőben, hol férjen gyógyszerész. Két hete vagyunk itt, de nincs megfelelő szállásunk, igy ha lehetséges volna, a községháza egyik üres szobáját szeretnénk megkapni.

— Eddig hol volt a szállásuk Asszonyom?

— Itt szemben a községháza istállójában. Tessék, nézzék meg.

Bementünk. Téglából épült, betonozott, szép tiszta istálló volt, de immár állatok nélkül. Körben 10-12 hatalmas láda, néhány szék, asztal, a fal mélyedéseiben hideg élelmiszerek, s felbontott beföttes üvegek. A jászolban széna, s abban 2 megvetett ágy, párnákkal, uti takarókkal.

Az utóbbi megkapó kép egy másik ugyanilyent juttatott eszembe, igy tekintetem önkéntelenül is a Madonna arcu leánykán pihent meg, s édesanyja ugylátszik elértette gondolatomat.

— Igen uram, szép dolog jászolban aludni, hiszen Krisztus Urunk is abban született. De látja, itt nincs kályha, holott az éjszakák már hüvösek, hamarosan meg fog tehát itt minket venni az Istenhidege. S főzni se tudunk, igy mióta hazulról eljöttünk, csak hideg ételeken élünk.

Kimentem erre megnézni a szállászcsinálók feliratait, s elmosolyodtam.

— Azt hiszem teljesülni fog kivánsága Asszonyom. Mert az egész községháza orvosi rendelőnek van lefoglalva, s orvosfőnökünk áldott jó ember, ki a 3 helyiségből bizonnyára át fog engedni 1-et. Megyek is rögtön felkeresni öt. Addig kérem fáradjanak be a szds. ur szobájába.

Jó félórába telt, mig orvosfőnökünket (békében a bpesti csö. ker. orvosfőnöke) a falu tulsó végén megtaláltam, ki várakozásomon tulmenően

nem 1 szobát, hanem az egész községházát átengedte azzal, hogy az esetleges betegeket ő saját 3 szobás szállásán is el tudja látni.

Örömmel siettem vissza a jó hirrel, amit azonban a gyógyszerészné legnagyobb meglepetésemre már nem ugyanigy fogadott.

— Roppant restelen, hogy hiába fárasztottam, de amig odajárt, meggondoltam magam . . . Mert nézze, ahogy elmentek innen azok, kik maguk előtt voltak, ugy el fognak menni hamarosan maguk is, de maguk után már az oroszok jönnek, kik nem fognak minket benthagyni a községházán, hanem kitesznek az utcára, vagy az ut árkába. De az istállóban talán benthagynak. Jobb tehát, ha ott maradunk . . .

— De Asszonyom — mondottam kezeimet összecsapva, de azért halkan, hogy a szoba másik sarkában Zs. szds-sal beszélgető leányka ne hallja — talánccsak nem akarja az oroszokat itt bevárni, s különösen egy ilyen gyönyörü gyermekkel? . . . Hát nem tudja mi történt Gyimesen és a többi csángó falvakban, de bizonnyára máshol mindenütt is? . . . Én megértem, ha valaki a 2 rossz közül akár az otthonmaradást, akár a menekülők országutját választotta, de hogy mindkettőbe beleesve, otthonát is elhagyja, s orosz kézre is kerüljön, azt már sehogyse tudom megérteni. Ezt tehát nem szabad tenniük Asszonyom.

— Feleségem és lányom már hetek óta Dunántul vannak, igy ha szintén odamennének, bennük mindenben támogatásra találnának. Jöjjenek tehát velünk addig, hol még vonatközlekedést találunk, s menjenek egyenest oda.

— Tudom — felelte arcát kezeibe temetve — hogy minden ugy van, ahogy mondja. S mi ketten márcsak azért is szeretnénk továbbmenni, mert fiam katona. Karpaszományos őrmester a 27-eseknél, s mióta eljöttünk, semmi hirünk róla, hiszen ő sem tudja, hogy mi merre járunk. Nincs egy perc nyugton miatta, de mit tegyünk, ha az uram nem akar tovább menni?

— Itt van a férje is Asszonyom? . . . Dehát ő hol van? . . .

— Látja azt a hegyet ott szemben — mondta kimutatva az ablakon — annak teteje felé van egy pásztorkunyhó, s ő ott van.

Értelmetlenül néztem rá, mire megmagyarázta:

— Szept. 2-án indultunk el Csikfalváról, mikor az oroszok már Szereda előtt álltak. Valahogy kaptunk még egy waggont, s abba beraktuk azt, mit az előbb látott. Vonatunk azonban minden nagyobb állomáson — Dédán, Szeretfalván — napokon át állott, de különösen Désen, hol ezalatt 2 rettenetes bombatámadást kaptunk. Rengett a föld, s még a sértetlen waggonok is kiugrottak a sinekből, vagy éppen felborultak. Az 1-ső támadást a kocsi sarkában vészeltük át, mig a 2-ikat az állomás pincéjében. De fejünk felett rombadőlt az épület, s mi alig tudtunk kijönni onnan. Igy mikor ezek után végre tovább indultunk, férjem kijelentette, hogy ő nem jön tovább. Hiába kérleltük, hiába vigasztaltuk, hogy hátrább majd jobb lesz, mert ő mind csak azt mondta erre, hogy a bombázók nem orosz, hanem nyugati gépek

voltak, igy éppen mind rosszabb lesz hátrább. S hogy nekünk semmi keresnivalónk sem lehet arra, hol a gyülölettől elvakulva nem mellénk, hanem a keleti veszedelem mellé álltak. Igy ezek után nincs már értelme semminek. Nem volt tehát mást mit tenni, mint ideérve megkérni a főnököt, hogy kapcsoltassa le waggonunkat, s ahogy egy fuvarossal berakodtunk, ő felment a kunyhóba azzal, hogy lesz, ami lesz, de ő a háboru végéig le nem jő onnan.

Fejcsóválva, de azért megértőleg hallgattam végig a kissé furcsa, s mégis oly szomoru történetet, hiszen nekünk is az fájt, ami nekik fájt.

— Beszélhetnék én is a férjével Asszonyom? . . .

— Persze hogy beszélhet, söt igen örülnék, ha tenné. Mert hátha magára, mint férfi emberre, s katonára jobban hallgat. Én 2-3 naponkint szoktam élelmet vinni neki, igy holnap is készülök fel oda.

Sötétedett már, igy abban egyeztünk meg, hogy másnap ebédután én is vele megyek.

Változatlanul napsugaras öszi vasárnapra virradtunk másnap, **október 15-én.** Alig öltöztem fel, mikor házigazdám kopogtatott be kissé izgatottan azzal, hogy a rádió pár perccel azelőtti hiradása szerint Hitler bejelentette, hogy az uj csodafegyverek elkészültek, s rövidesen bevetésre kerülnek. Majd ennek megtárgyalása után Istentiszteletre, s utána a nála ilyenkor szokásos villásreggelire hivott meg.

Erős várunk nékünk az Isten — zengett az orosz megszállás előtt álló falu templomában az áhitatos ének, s az ünnepi beszéd is erről szólott.

Utána hidegételekkel teritett asztal várt minket a lelkészlak ebédlőjében. Sokan vettek részt ezen, s főként a reggeli rádióhirről folyt a beszéd. Voltak kik nem hittek benne, mások pedig elkésettnek tartották már, de általában mégis bizakodással fogadták azt.

A déli harangszó vetett véget a beszélgetésnek, s nemsokára én is elindultam a távolabb levő tiszti étkezde felé, hol aznap 1 órára volt jelezve az ebéd. Már messziről feltünt, hogy mindenki kint áll, s izgatottan tárgyalnak valamit maguk között.

— Mi történt? — kérdeztem odaérve orvosfőnökünktől.

— Hát nem hallottad? . . . Most mondta be a rádió a Kormányzó Ur szózatát, mely szerint kilátástalannak tartja a további harcot, s igy fegyverszünetet kért. A többit aztán már gondolhatod . . .

Szédülten támaszkodtam neki a mellettem álló fának,s előző napi visszaemlékezéseim nyomán első gondolatom saját sorsom elleni keserü kikelés volt, mely egy életben 2 fegyverletételt juttatott nekem osztályrészül, s mindkettőt Erdélyért folytatott harc során, s szinte teljesen ugyanazon a helyen. Hogy ily keserves kegyetlenséggel ismétlődjék meg kétszer ugyanaz . . . Azaz dehogy ugyanaz — kezdtem rádöbbenni a jelenre — hiszen most nem az olához és nem a brassói Fellegvárról van szó, mint akkor,

hanem Szibériáról . . . Söt könnyen még ennél is rosszabbról, Kathynról . . .

— Kérem az urakat az étkezdébe — hangzott az osztályvezető vk. tiszt hangja.

Bementünk, hol a felszolgálók kiküldése után feltette a kérdést:

— Hallották az urak a rádiószózatot? Kérdem, mit tegyünk erre? . . .

Jó ideig halotti csend, mig valaki megszólalt a fiatalabbak közül:

— Nem adhatjuk ki kezünkből a fegyvert és nem szolgáltathatjuk ki sem az országot, sem magunkat egy semmi hadijogot nem ismerő barbár ellenségnek. Csak a németekhez csatlakozhatunk, hogy velük harcoljunk tovább.

Helyeslő moraj kisérte szavait. S a kérdésre, hogy ki nem ért azzal egyet, csak egy t. fhdgy. jelentkezett. Szászrégeni földbirtokos volt, ki azt hitte, hogy a fegyverletétel a háboru végét jelenti, a akkor ő hazamehet.

— Hol van a német összekötő tiszt ur? — nézett körül az oszt. vezető.

Nem volt sehol, pedig máskor mindig velünk szokott étkezni.

— Százados ur! Tessék felkeresni őt a szállásán és idekérni.

Pár perc mulva a szds. együtt tért vissza a halálsápadt német tiszttel, ki — mint később elmondotta — azt hitte, hogy legjobb esetben is letartóztatjuk, de esetleg még rosszabb is történhetik vele. Megkönnyebbülten lélegzett fel, mikor az osztályvezető közölte vele a határozatot, s megkérte, hogy azt továbbitsa az illetékes német parancsnokságnak. Majd jelentette ő is ugyanezt a Székely határvédelem parancsnokának.

Kissé megnyugodva ültünk ezután ebédhez, de utána még sokáig tárgyaltuk a történteket, s találgattuk annak feltételezhető okait.

Egyszer aztán órámra néztem, s erről eszembe jutott a gyógyszerésznének tett igéretem. Sietve mentem oda, de akkor már késő volt indulni.

— Nem tesz semmit — mondta — majd felmegyünk holnap. Van odafent is élelem elég.

Ismét hirek utáni érdeklődéssel telt el a dut. további része, mignem este megjött a parancs, mely a változatlan továbbharcolást rendelte el.

Hol hideget, hol meleget hozó szélsőséges hullámzásaival igy folyt le a nagy nap, melyen egyedül sokkal több történt, mint néha évtizedek alatt. A végén azonban mégis megnyugodva hajthattuk álomra fejünket.

Másnap ebédután aztán elindultunk a gyógyszerésznével a pásztorkunyhó felé. De még a hegy lábáig sem értünk, mikor maga a gyógyszerész jött szembe. Középtermetü, zömök, 46-48 év körüli ember volt, nyugodt, komoly arccal, kissé már ritkuló fekete hajjal. Valamit odafent is hallott az előző napon történtekről, igy lejött érdeklődni. Visszafordultunk tehát, s utközben tájékoztattuk, miről a rádióból tudtunk, majd én rátértem arra, amiért jöttem.

Szónélkül, nyugodtan hallgatott végig, s mikor befejeztem, megállt, s vállamra tette kezét.

— Köszönöm a jóakaratát uram, de kár itt minden szóért, s ugyanigy bármily cselekedetért is. Mert meg vagyon irva a a Bibliában, hogy mi ezt a háborut el fogjuk veszitení. Amiből nagy technikai fejlődés és sok helyt nagy gazdasági jólét fog származni az emberiségre, de a győztesek összevesznek a koncon, s 20-25 év mulva oly fegyverekkel támadnak egymásra, melyek el fogják pusztitani az egész világot.

— Csak kevesen, nagyon kevesen fognak megmaradni, csak azok kik Isten parancsolatai szerint éltek. Ezek uj életet kezdenek a romokon, s annak egyszerüségében is boldogok lesznek. Mert ha az első nemzedék még emlékezni is fog arra a világra, melyből megmaradtak, tudni fogják, hogy annak éppen a tulfejlettség, az emberek Istentől való eltávolodása, s az Ő titkaiba való beleselkedés okozta vesztét.

— Mindez igy lesz uram, s ez elől nem lehet kitérni.

Szemében nem égett az apostolok lángja, sem az exaltált emberek zavarossága. Csak csendesen, egyszerüen mondotta mindezt, s mégis oly lenyügözően, hogy én egy szót sem tudtam rá szólni. Csak felesége sugta oda később:

— Látja, nem lehet vele beszélni.

A községháza előtt aztán elköszöntem tőlük, hol a gyógyszerész mondta, hogy ő még sötétedés előtt megy vissza a kunyhóba. Én pedig szállásomra mentem, hol házigazdámnak elmondva a történteket, megkérdeztem tőle, hogy valóban igy van-e ez a Bibliában megirva?

— Hát éppen igy szószerint nincs, s olyan nem is lehet benne, hogy mi ezt, vagy azt a háborut el fogjuk veszitení, hiszen amit mi elveszitünk, azt mások megnyerik, s a Biblia nem tesz különséget az egyes népek között. Az azonban igenis benne van, hogy az utolsó itélet el fog jönni egyszer, s hogy a világot másodszor nem viz, hanem tüz fogja elpusztitani.

S hozta a Bibliát, s felolvasta belőle az erre vonatkozó részleteket.

Este aztán megjött a továbbindulási parancs Szatmáron át Mátészalkára.

— Vajjon lesz-e ott megint csata, s Nyiradonyban mégis fegyverletétel? — kérdeztem magamban, fel az Égre nézve.

Másnap del. 11-kor volt az indulás. A táb. csö. szakasz 1 órai lemaradással most az utóvéd feladatát kapta, s azt, hogy ezalatt kutassa át a falu házait, hogy nem maradt-e azokban hadianyag hátra. Én ezalatt házigazdáméktól vettem bucsut, majd a községházára mentem, hol a táb. csö. szakasz tehergépkocsija már utrakészen állott, s néhány perc mulva el is indult.

Zs. szds-sal éppen utban voltunk az istálló felé, hogy a gyógyszerésznétől és lányától elbucsuzzunk, mikor ők maguk jöttek ki szembe onnan.

— Meggondoltam magam — mondta izgatottan a gyógyszerésznő — igy mégis magukkal megyünk.

— Tessék! — nyitottam ki az ott álló kis kocsink ajtaját — kissé szüken leszünk benne, de ahogy utólérjük a teherkocsit, egyikünk majd átszáll.

— És a csomagjaink?

— Hát 2 kis kézikoffert még be tudnánk tenni hátra.

— De a ládáink? . . .

— Asszonyom, szólt volna csak 5 perccel előbb, akkor a teherkocsira, ha nem is mind, de néhányat felrakhattunk volna.

— Azok nélkül azonban mi nem mehetünk.

— Az élet mindennél többet ér Asszonyom. S az anyagot az oroszok ugyis elveszik.

— Egyszál ruhában mégsem mehetünk.

— Asszonyom, mi katonák vagyunk. Nekünk a kapott parancs szerint mennünk kell. Legfeljebb 5 perc az, amit még várhatunk.

— Én azonban 5 perc mulva sem mondhatok mást. És — kapott fejéhet — férjemet sem hagyhatom.

Elbucsuztunk tehát, s ez az adott körülmények között — egyszerü kézfogással kifejezve is — meghatóan nehéz volt . . . Anya és leánya egymásra borulva sirtak, Zs. szds. barna férfiarcán könnyek peregtek végig, öreg szászrégeni sofförünk a kormánykerékre borulva zokogott.

— Kutassák fel fiamat, s ha lehet vegyék gondjaikba — volt a két malomkő között őrlődő szerencsétlen asszony utolsó szava.

Sofförünk erőt vett magán, s elindultunk . . . S amint anya és leánya ott álltak egymást átkarolva, s szabad kezükkel utánunk integetve, egymásba fomodó alakjuk olyan volt, mint a 2. világháborubeli magyar nők tragédiájának megtestesült élő szoborképe.

A falu végén levő utkanyar aztán eltakarta előlünk ezt a szoborképet...

*

Azóta is sokat jut eszembe a csikfalvai gyógyszerész . . . S nemcsak 10 hónap mulva Hiroshimánál, hanem koncon osztozkodó berlini, s Amerika földjéig előretörö cubai válságoknál egyaránt . . . Az idő azonban ugylátszik még nem jött el, hiszen ő maga is 20-25 évet mondott . . . Egyszer azonban csak el fog jönni. Nem azért, mert a csikfalvai gyógyszerész ezt mondta, hanem azért, mert az emberiség rászolgált, s a Bibliában igy vagyon ez megirva.

Uzvölgyi

APRÓ TÖRTÉNETEK TESTÜLETÜNK ÉLETÉBŐL

(Ismeretlen szerzőtől az alulirt jelnévvel néhány csendőr tárgyu elbeszélést kaptunk, melyek közül hozzuk az alábbiakat.)

Jönnek a csendőrök.

Este van, a napi munkát befejeztük. Szerszámok, gazdasági eszközök, gépek mindegyike a maga helyén. A jószág megetetve és megitatva pihen

nehéz munkája után a jó puha aljadzón. A soros kocsis az istálló ajtófélfájának vetett háttal ősi nyugalommal eregeti a füstöt rövidszáru piros cseréppipájából és hosszasan csak abba az irányba néz, ahol a Nap lebukott... Egyszer csak egy pillanatra kiveszi szájából a pipát, s élénken mondja, mint akinek hirtelen támadt valami mondanivalója: "Jönnek a csendőrök!"... A jelzett irányba nézünk, de még csak két magasra nyult árnyékféle az, amit az alkonyatban látunk, amint azonban közelednek, egyre határozottabban bontakozik ki két lovascsendőr daliás alakja. Majd hamarosan ott áll előttünk a közbiztonság, a rend és a béke két katonája. Két fegyelmezett katonaarc, csak a szemek mosolyognak barátságosan.

Nyugodtan hajthatja álomra fejét a Föld népe: Vigyáznak a csendőrök!...

Bölcs megoldás.

Elbeszélésem főszereplője V. Gábor somogyi parasztlegény, aki nekem régi jó barátom volt. Egyik iskolatársamnak volt a sógora, igy ismerkedtem meg vele és hamarosan meleg barátságba kerültem ezzel a nyiltszivü, becsületes, dolgos és anyaszerető volt szakaszvezetővel, az 1. világháboru egyik nagyezüstös vitéz katonájával.

Egy kocsmai verekedés alkalmával, melyben Gábor barátom játszotta a vezetőszerepet, csendőri közbelépés történt, amit érdemesnek tartok leirni, mert ez a magyar csendőr éleslátását, emberismeretét és bölcsességét tükrözi vissza... A kocsmáros ugyanis mikor látta, hogy a bizonnyára semmiségből eredő nézeteltérés a legények között elfajul, üzenetet küldött a csendőrörsre, honnan az örsparancsnok és egy fiatalabb csendőr rövidesen meg is érkeztek, hogy rendet teremtsenek.

Én magam a nyitott utcai ajtón át néztem a verekedést, a poharak és üvegek dobálását, s mint természetest azt vártam, hogy a 2 csendőr szuronyt szegezve behatol a helyiségbe, hol harsány hangon és a törvény nevében felszólitja a legényeket a verekedés abbahagyására, szóval tekintélyének teljes sulyával lép fel. De várakozásom ellenére nem ez történt...

Ma már nem csodálkozom ezen, de akkor csak 21 éves voltam, ki az iskolából kerültem egyenest a frontra. A halált már megismertem ott, de az életet még nem. Hiányzott nálam még valami, amit minden ember, szegény, gazdag, tudatlan és tudós egyaránt drágán vásáról meg és éveinek számával fizet érte. Ez a valami a tapasztalat.

Az öpk. bekukkant az ajtón és egy pillanat alatt felméri a helyzetet, mely szerint ha Gábort kikapcsolja a játékból, a vihar magától lecsendesedik. Odabent a "harcot" pillanatnyilag szócsata váltotta fel, de a hangulat izzó, igy az öpk. azonnal határoz. Elkapta a közelben kiváncsiskodó Pista gyereket és Gábor édesanyjáért szalasztotta, ki a közelben lakott. Néhány perc mulva meg is érkezett egyezüsthaju, munkában megtörődött kis öreg-

asszony, Gábor édesanyja. "Mi baj tiszthelyettes ur?" — kérdi az öpk-ot. "Rozi néni, vigye haza a fiát, ez az egész, akkor nem lesz semmi baj!" Az öreg néni benéz az ajtón, s hát mi türés-tagadás, az ő egyetlen drága fiacskája ismét nagy kedvében van. Hajigálja a borosüvegeket és döntené rá a hosszu kecskelábu asztalt az "ellenfélre". Félénken odaszól neki: "Gábor fiam gyere haza". A legény nem hallja, mire most már hangosabban mondja: "Gyere haza édes gyerekem"... A legény odanéz, meglátja az Édest, szabályszerüen leinti a játékot, két tenyerét a nadrágjához törli, mintegy jelezve hogy "én végeztem" és kifelé indul: "Gyerünk édesanyám!" Majd félkezzel átkarolja a törékeny csöpp öregasszonyt és a bikaerejü, kemény csatákat végigharcolt katonafiu olyan engedelmesen megy hazafelé az anyja oldalán, mint egy 6 esztendös szelid kisfiu.

Ismétlen, akkori tapasztalatlanságommal én nem igy képzeltem el a csendőri intézkedést, igy egy alkalommal meg is kérdeztem az öpk. urat, ki azt hiszen belémlátott, mert mosolyogva adta meg a kért felvilágositást:

"Ha mi akkor behatolunk a kocsmába, nagyobb bajt idéztünk volna fel azzal, mint amekkora volt. Mert ezek a verekedésbe belemelegedett legények a kakastoll láttára — haraggal a kocsmárosra is, ki mulatságukat megzavarta — még jobban megvadulnak, igy esetleg fegyverhasználatra is sor kerülhetett volna. Mert ne tessék elfeledni, van eset, mikor a csendőrnek fegyvert szabad, de van eset, amikor kell használni. Nem gonosztevők ezek, hanem majdnem mind háborut járt szorgalmas, munkás parasztfiuk. Az egész heti nehéz mezei munka azonban nem elég nekik arra, hogy a beléjük szorult nagy virtust levezesse, kell tehát nekik még valami, hol a felesleget leadhatják és ennek legjobb módja a verekedés. Tudtak ezek verekedni odakint is és ne higyje, hogy ezek gyülölik egymást. Ez csak a magyar falu sportja... Talán lehetne ezt a fölösleges energiát hasznosabb formában is érvényesiteni, dehát — és itt egy pillanatra megállt — ez már az urak dolga volna."

Én ebből az esetből megtudtam, hogy a magyar csendőr nemcsak hü, becsületes és vitéz, hanem bölcs is, kinek nem száll fejébe annak a hatalomnak a tudata, mit a törvény adott kezébe, hanem mindenkor érvényesül nála az a sokezer éves nyugalom, mit ez a fajta még az őshazából hozott magával.

Több mint negyven esztendő telt el azóta.

Adja a Mindenható, hogy a Kárpátok medencéjében mielőbb ujra az acélkék tollbokrétát lengesse a magyar szél, hogy ujra magyar csendőr őrködjön Nagymagyarország csendje és békéje fölött.

Vén Bakancsos

Bajtársainknak áldásos ujesztendőt kiván:

a szerkesztő bizottság

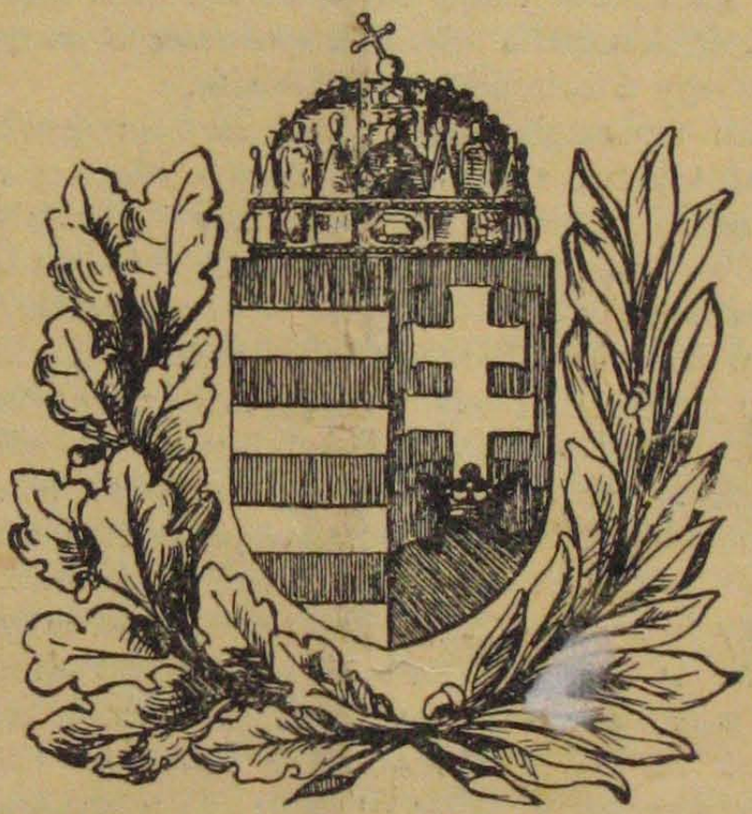

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!
Ámen!